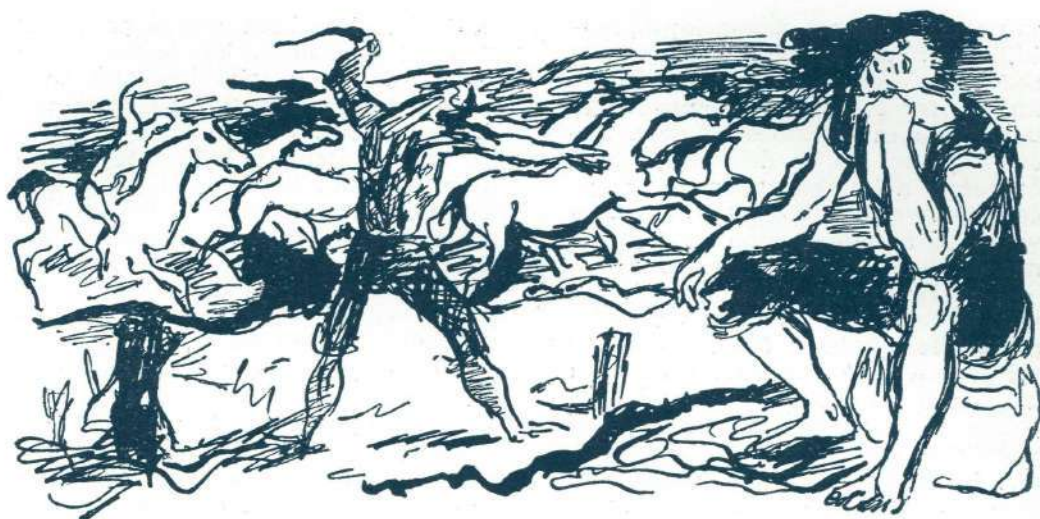




Zapiski

Stoletnica »Slovenske knjižnice ljubljanskih bogoslovcev«.

Delo misleca Herderja »Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit« je vzbudilo med slovanskimi narodi nemajhno pozornost. V tem delu je Herder pokazal na Slovane kot rod, ki je še zdrav in kateremu pripada bodočnost. To je bil oni moment, ki je potisnil pri prenekateremu slovanskemu rodoljubu pero v roko in vzbudil slovensko narodno zavest. Živahnemu nacionalnemu gibanju vseh Slovanov so sledili tudi Slovenci. Rodili so se Linhart, Zois, Vodnik, Čop, Prešeren... Novi duh je zajel zlasti mladino, tako na univerzah, kakor v semeniščih in na srednjih šolah. V celovškem semenišču je navduševal bogoslovce za slovansko in slovensko idejo mladi spiritual Slomšek, v Gorici kanonik Valentin Stanič, v Gradcu spiritual dr. Büchinger in že l. 1840. so tu ustanovili Slovenscher Leserverein. Slovenščina je bila za slovenske bogoslovce tu obvezen predmet že od 1825. leta. Tudi hrvaški bogoslovci v Zagrebu so po prizadevanju Jakoba Petka l. 1837. ustanovili Društvo mladih rodoljuba, ki je živelo do l. 1848., od l. 1857. pa

pod imenom Zbor duhovne mladeži zagrebačke.

V tem splošnem narodnem gibanju nikakor ni hotelo zaostajati ljubljansko semenišče. Že v osemnajstem stoletju so bogoslovci vneto gojili slovenščino, še posebno pa jih je razvnelo devetnajsto stoletje. Pod vodstvom spirituala J. Burgerja so se tedanji bogoslovci (Kovačič, Volc, Zemlja...) navduševali za slovstveno delo; toda društva v tem času niso imeli še nikakega. Zanimanje za slovenščino je raslo posebno od leta 1816., ko je deževna vlada v Ljubljani ustanovila stolico za slovenščino, ki naj bi nudila izobrazbo v tem jeziku slovenskim duhovnikom in uradnikom. V dobi abecednega boja so se bogoslovci oprijeli metelčice, dokler niso prišli v semenišče mladi ilirsko usmerjeni abiturienti karlovške gimnazije. Ti so dosegli, da je postalo vprav ljubljansko semenišče glavno ognjišče ilirizma na Kranjskem. Že od nekdanj je med bogoslovci tlela iskrice upanja, da bo prišel čas, ko se bodo slovanski narodi združili ne le politično, temveč tudi jezikovno. Pridno so zasledovali razna narodna gibanja od Rusov do Lužiških Srbov. Da bi laže sledili tekočim dogodkom,